

Rodinná starostlivosť – chrbtová kosť sektora starostlivosti: čo to znamená?

Kvetoslava Repková

Inštitút pre výskum práce a rodiny

repkova@sspr.gov.sk

02/20 441 400

Bratislava, 11. mája 2010

Misia

Diskusia o novej paradigme rodinnej starostlivosti z perspektívy rodinnej opatrojúcich osôb

Charakteristika perspektívy

- Dlhodobá starostlivosť, nie starostlivosť o malé deti
- Perspektíva primárne opatrujúcich, nie opatrovaných osôb
- Situácia intenzívne opatrujúcich, nie všetkých opatrujúcich osôb

Výber perspektívy - inšpirácia

„Ako môžete posilniť planétu v jej hlade po elektrine bez toho, aby ste ju zničili/ohrozili?“

(The Siemens, <http://www.windenergyplanning.com/tag/wind-turbines/page/2/> letisko v Bruseli)

Výber perspektívy - rámec

Práva
opatrovaných
osôb

Všetci členovia rodiny majú povinnosť vzájomne si pomáhať
(čl. 4 Zákona o rodine)

Práva
opatrojúcich osôb

Perspektíva ako priorita - Príklady

- Kto opatruje? (Marin et al, 2009)
- Odkázané osoby v EU: Kto sa stará o ich rodinných opatrovateľov/líky? (Coface, Press release, 19.10.2010)
- Neformálne opatrujúce osoby: Kto sa o nich stará? (Hoffmann, Rodriques, 2010)

Niekoľko faktov

(Eurobarometer, 2007; Repková, 2008 2009; Marin et al., 2009; Hoffman, Rodrigues, 2010)

Európa

- cca 80% starostlivosti v Európe zabezpečujú členovia rodiny
- v Európe je častejšie starostlivosť poskytovaná v domácnosti odkázanej osoby
- 45% Európanov/niek by preferovalo starostlivosť blízkych
- najčastejšie neformálne opatrujú osoby vo veku 45-65 rokov
- cca 40% neformálne opatrujúcich osôb pracuje
- rezidenčná starostlivosť odčerpáva vyše 50% verejných zdrojov pre 3,3% odkázaných osôb

*****

Slovensko

- cca 110 000 opatrovaných osôb (v štatistikách)
- cca 57 000 osôb je opatrovaných intenzívne doma blízkymi (PP na opatrovanie)
- 68% Slovákov/niek by preferovalo starostlivosť blízkych
- 82% intenzívne opatrujú ženy, 80% samo-opatrovateliek sú ženy
- takmer polovica opatrujúcich osôb má vek 51-64 rokov
- najčastejšie (40%) opatrujú dospelé deti
- cca 2,2% intenzívne opatrujúcich osôb pracuje, z toho 80% ženy
- 45% opatrujúcich začalo opatrovať v pozícii nezamestnaného/nej
- priemerná výška PPnO je cca 139€/mesačne

Rodinná starostlivosť – tradičná paradigma

- *RS – substitučná paradigma*

- osobná starostlivosť členov rodiny
- poskytovaná ženami
- v domácom prostredí
- absencia rodina = formálne služby

- *Legislatívna opora*

... Sociálna pomoc je riešenie núdze, keď si občan sám, ani za pomoci svojej rodiny nevie zabezpečiť... (§2 zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci)

Dopady tradičného modelu

(napr. Pavlíková, Kondášová, 2001; Bodnárová a kol., 2005; Eurobarometer, 2007; Repková, 2008, 2009; Hoffman, Rodrigues, 2010; Pflege)

RS +

RS -

Vnútorodinné
vzťahy

Morálne
zadosťučinenie

Zlé zaobchádzanie,
alternatíva – sociálne
odsúdenie

„Privatizácia
opatery“

Zbedačovanie,
sociálne riziká, mimo
trhu práce

Rodová
nerovnováha

Rodinná starostlivosť – nová paradigma

„RS je starostlivosť a /alebo finančná podpora poskytovaná členmi rodiny osobe 65-ročnej a staršej, ktorá potrebuje týždenne minimálne 4 hodiny osobnej starostlivosti alebo podpory doma alebo v rezidenčnej starostlivosti“

(Döhner, Kofahl, s. 18)

Od substitúcie ku komplementarite a právu na výber

(„opatrovateľský mix“ - Huber, 2007; Marin, et al., 2009)

Inštitúty novej paradigmy - príklady

- Právo opatrovanej osoby na výber sociálnej služby, opatrujúcej osoby (zákon o sociálnych službách; zákon o peňažných príspevkoch)
- Právo opatrujúcej osoby na výber angažovania v opatrovaní (European Charter for Family Carers, 2007)
- Explicitné právo rodiny na účasť (zákon o sociálnych službách - spolupráca s poskytovateľmi služieb, komunitná rehabilitácia)
- Implicitná povinnosť rodiny k účasti (zákon o sociálnych službách; zákon o peňažných príspevkoch - spoločný okruh, úhrady a vyživovacia povinnosť)
- Rodinní opatrovatelia/l'ky ako užívatelia/l'ky služieb (zákon o sociálnych službách - podporné služby)

Namiesto poďakovania za pozornosť – podnety do diskusie

interpretácia

- Ako sa interpretuje „vzájomná povinnosť pomáhať si v rodine“ v zmysle novej paradigmy?

viacperspektívna
interpretácia

- Je v interpretácii užívateľov, poskytovateľov a financovateľov služieb (mestá a obce) súlad?

„opatrovateľská
diera“

- Je nedostatok opatrovateľských síl reálnou hrozbou pre Slovensko v najbližších rokoch?

„opatrovateľský mix“

- Zdynamizuje nedostatok opatrovateľských síl formálne služby pre odkázané osoby? (prečo je responsivita rodín na nové možnosti podpory doposiaľ tak nízka?)

Do osobitnej pozornosti

Hoffmann, F., Rodrigues, R. 2010. Informal Carers: Who Takes Care of Them?

http://www.euro.centre.org/detail.php?xml_id=1714